

ЗАЛІЗНИЧНІ ВІЙСЬКА — спеціальні війська, що забезпечують відновлення, будівництво, експлуатацію та охорону залізниць під час ведення воєнних дій. Існують у складі ЗС деяких країн СНД (зокрема Білорусі, РФ), у зх. країнах, як правило, їхні функції виконують ін. підрозділи, зокрема у США — транспорт. корпус. У Рос. імперії перші підрозділи З. в. (14 окремих військ.-робітн., 2 кондуктор. і 1 телегр. роти) створ. 1851 на залізниці С.-Петербург-Москва для підтримання у робочому стані й охорони колій, переїздів, мостів. Поява військ. залізнич. формувань на укр. тер. пов'язана з прокладенням 1863 залізниці Одеса-Паркани (нині село у Молдові). Для будівництва нової магістралі (бл. 112 км) сформовано 4 роти — в Херсоні, Катеринославі (нині Дніпропетровськ), Києві, Полтаві. Від 1870 підрозділи З. в. входили до складу інж. військ, 1908 виокремлені у самост. категорію і підпорядк. службі військ. сполучень Генштабу. Їх використовували під час рос.-турец. 1877-78, рос.-япон. 1904-05 і 1-ї світ. воєн, а також воєн. дій 1918-20 (у складі батальйонів, бригад і парків). Зі встановленням рад. влади більшов. уряд активно залучав військ. залізничників до відновлення та розширення мережі залізниць (для цього організовано залізничні полки й корпуси), серед яких — Москва-Донбас, Гомель-Чернігів, Чернігів-Овруч. Під час 2-ї світової війни З. в. забезпечували успішне проведення бойових операцій (єдиним Героєм Рад. Союзу в їх-ніх підрозділах став українець *В. Мірошниченко*), у повоєн. період — відновлення залізнич. комунікацій, мостів і будівель.

Формування З. в. України розпочато після проголошення незалежності 1991 на базі 2-го залізнич. корпусу рад.

армії (створ. 1946 у Києві). Відтоді укр. військ. залізничники взяли участь у спорудженні 572-метрового моста через Десну поблизу м. Новгород-Сіверський (Черніг. обл.), автобану Київ-Одеса, метрополітену в Дніпропетровську, лінії швидкіс. трамвая у м. Кривий Ріг (Дніпроп. обл.) та ін. 2004 з ініціатииви Міністра транспорту та зв'язку Г. Кирпи й за сприяння Міністра оборони О. Кузьмука З. в. переформовано в Держ. спец. службу транспорту. Її осн. завдання: проведення планових робіт з будівництва нових та підвищення строків експлуатації і пропускної спроможності діючих об'єктів нац. транспорт. системи України; участь у ліквідації наслідків аварій, катастроф, пожеж, стихій. лиха на транспорт. комунікаціях, проведення аварійно-рятув. та ін. невідклад. робіт у небезпеч. р-нах унаслідок надзвич. ситуацій техноген., природ. та екол. характеру; підтримання у стані постій. готовності матеріал. ресурсів і мобілізац. резервів для виконання завдань в особл. період, розмінування вибухонебезпеч. предметів на об'єктах нац. транспорт. системи України із залученням за необхідності підрозділів ЗС і Міністерства України з питань надзвич. ситуацій та у справах захисту насел. від наслідків Чорнобил. катастрофи; виконання заходів територ. оборони тощо. Фахівців для Держ. спец. служби транспорту готує Дніпроп. університет залізнич. транспорту.

Рекомендована література

1. Ключеров Г. И музыка рельсов им славу поет... К., 2008.

А. В. Радкевич

Фотоілюстрації

Бібліографічний опис:

Залізничні війська / А. В. Радкевич // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2010. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-14766>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).